

УДК 811.161.2'42
Ф 32

Марія ФЕДУРКО,
Анна ОГАР

ВЕРБАЛІЗАЦІЯ КОНЦЕПТУ *СЛОВО* В ПОЕЗІЇ ІВАНА ФРАНКА (на матеріалі збірки «З вершин і низин»)

У статті йдеться про мовне вираження концепту *слово* у збірці поезій Івана Франка «З вершин і низин». З'ясовано, що засоби актуалізації та структура концепту зумовлені життєвими настановами поета, його суспільно-політичною позицією, гуманістичними та демократичними прагненнями. Окрім зафіксованих лексикографічними джерелами компонентів, *слово* подано також як стимул справедливої боротьби та як символ волі, втілення духу, «вогню», поетового натхнення і його жертвовності.

Ключові слова: *концепт, провідний концепт, концептуальний компонент, вербалізатор концепту.*

*Якби ти знав, як багато важить слово,
Одно сердечне, теплеє слівце!
Глибокі рани серця як чудово
Вигоює – якби ти знав оце!
Іван Франко*

Постановка проблеми. Сьогодні мовні одиниці розглядають як кванти знання і з цієї позиції вони постають не лише мовними сутностями, а й ментальними. У зв'язку із цим ведуть мову про концепт: «мовна одиниця функціонує часто не просто як слово-номінація з одним чи кількома лінгвістичними значеннями, а як слово-концепт – вмістилище узагальненого культурного смислу (сенсу), що дає підстави вважати мовну одиницю культурним концептом» [5, 10].

Становлення науки, яке оперує поняттям «концепт», – це здобуток зарубіжного мовознавства другої половини ХХ століття (Дж. Лакофф, Ч. Філмор, Л. Талмі, Р. Лангакер та ін.). Українське мовознавство теж має в цій царині чимало здобутків – праці І. Голубовської, В. Жайворонка, А. Загнітка, В. Кононенка, Л. Лисиченко, О. Селіванової, С. Жаботинської, М. Скаб, П. Мацьківа та ін. У нашій розвідці послуговуємося дефініцією концепту у викладі української дослідниці М. Скаб: це абстрактна одиниця ментального рівня, яка відображає зміст результатів пізнання людиною довкілля та в якій зосереджено відо-

мості про об'єкт (властивості, місце в культурі народу, результати емоційно-оцінного сприйняття), що забезпечують здатність концепту розростатися і збагачуватися завдяки індивідуальному емоційному й культурному досвіду носіїв мови [9, 5 – 6].

Серед концептів на підставі критерію актуальності виділяють провідні, тобто ті, що часто вербалізовані в пареміологічному фонді мови, у фольклорі, художній літературі. Скажімо, символічна назва *слово*, яка відбиває саме єство письменника [6, 385]. *Слово* акумулює не лише конкретні уявлення, а й абстрактні, постаючи як духовна категорія, потужний засіб впливу. Отож концепт *слово* потребує вивчення, особливо на матеріалі творів письменників – сподвижників українського народу. Цим обґрунтовуємо **актуальність** досліджуваної проблеми.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У доробку українських науковців вже є праці про концепт *слово*. Н. Мех дослідила способи його інтерпретації в українській культурній традиції й у філософсько-релігійній та мовній картинах світу Григорія Сковороди [7; 8]. Ю. Гладир простежив його функціонування у творах М. Вінграновського, на думку якого, слово поета має служити його народові [3]. Феномен мови-слова у просторі Шевченкового світу розглянула М. Федурко, пов'язавши активність відповідних лексем з дією трьох чинників: етноохоронного, духотворчого, націє- і державотворчого [12]. І. Фаріон вивчала Шевченків концепт *слово* у рецепції Д. Донцова, структуруючи його на три основні групи: містичне слово, креативне слово, дуалістичне слово [11].

Мета дослідження – проаналізувати структуру концепту *слово* в поетичних творах Івана Франка в контексті способів і засобів його вербалізації.

Виклад основного матеріалу. Іван Франко – постать геніальна. Його творчий доробок он уже скільки років є об'єктом пошуків учених, однак і досі науково привабливий. Одним із благодатних для дослідника аспектів творчості І. Франка є його концептуальний простір (М. Скаб проаналізувала концепт *душа* у творчості Каменяра, Н. Бабич – його концепти *думка*, *слово*, І. Єременко – концепт *кохання*, Т. Вільчинська – концепт *Бог*). Н. Бабич звертається до вираження в наукових текстах І. Франка концепту *слово*, указуючи всі його структурні компоненти: когнітивний, конотативний, соціолекту й епохи [1]. С. Єрмоленко пише про мовно-естетичні знаки національної культури, до яких зараховує *слово*. «Не випадково ця лексема – одна з найчастотніших у поетичних творах Івана Франка: серед 35 тисяч слів зафіксовано 1560 випадків уживання іменника *слово*. У посібнику «Лексика поетичних творів Івана Франка» (Львів, 1990) знаходимо й такі частотні слова, як прийменник *для* (1485), займенник *мій* (3559), проте серед іменників перше місце належить лексемі *слово*. Це означає, що поет постійно осмислював роль слова як засобу вираження думки, знаряддя спілкування людей, засобу впливу на їхні почуття, як символу національної самоідентифікації, утвердження самобутності народу серед інших народів світу» [4]. Як бачимо, провідна роль образу *слова* в поетичній

системі Івана Франка не викликає застережень у дослідників, однак однойменний концепт та поетичне його вираження залишилось поза їхньою увагою.

Концепт *слово* – провідний у Франковій збірці. Однак розглядати його смисл і мовне втілення неможливо без розкриття загальної тональності поезії, основних життєвих орієнтирів її автора. Один із них – це самопожертва, життя задля кращої долі поневоленого і «топтаного судьбою» народу, адже поет – його духовний очільник, його опора: «*Ночами і днями Шепчи над вухом; «Ти слуга нещасних!» Працюй для них словами і руками Без бажань власних, без вдоволень власних!»* (Фр., 36). Найголовнішим засобом праці та боротьби має бути слово:

*Словом сильним, мов трубою
Міліони зве з собою, –
Міліони радо йдуть,
Бож се голос духа чуть.
Голос духа чути скрізь:
По курних хатах мужицьких,
По варстатах ремісницьких,
По місцях недолі сліз.
І де тільки він роздасть ся,
Гинуть сльози й сум нещастя,
Сила родиться й завзяте –
Не ридать, а здобувати
Хоч синам, сли не собі,
Кращу долю в боротьбі (14, 9).*

На прикладі лише цих рядків можна репрезентувати Франкове бачення слова. По-перше, слово – це сила. Сила не фізична, а духовна, сила мудрості та поступу, яку вкладено до рук поета, щоб він вів свій народ до кращої долі.

По-друге, Франко сакралізує слово, називаючи його голосом духа, тобто голосом чогось вищого, безсумнівного, божественного. Дослідники вказують, що, за уявленнями українців, людина складається не лише з однієї мертвої речовини – матерії (тіла), але й з вищого начала, яке цю матерію оживотворює, робить живою (душі, духа) [10]. Отож дух – це животворний і вічний («вічне діло духа») компонент, який одухотворює і слово, тому натрапляємо на рядки «*По тих словах в нас дух ввійшов»* (Фр., 359). Окрім того, поет сакралізує слово, наділяючи його таємничістю, певним містичним знанням: «*Чуте, любов! Невжеж се так, о Боже? Не вже в тих двох словах малих лежить Вся розгадка того, чого не дасть Ні дерево знаня, ні загадковий Той звір не скаже?...»* (Фр., 413). Особливо повно сакральні компоненти концепту знаходять вираження в таких рядках із алюзіями до релігійних текстів. Дерево пізнання добра і зла – один зі знакових і найбільш суперечливих символів Біблії, у якому, як в усіх християнських символах, відбито категорії трансцендентного світобачення

[6, 116]. Саме до нього звертається І. Франко, щоб увиразнити роль слова, його потенціал. Випадки апелювання до текстів Великої Книги не поодинокі. За допомогою високих біблійних рядків поет виразно описує наболіле – своє перебування в тюрмі: *«Вузка, важкая до добра дорога»* – *Се сказано десь у письмі святому. Та я перечу тим словам як мога, Пізнавши вхід до вязенного дому* (Фр., 160).

По-третє, слово – це надія, віра, оптимізм, те, що нищить сум і будить завзяття, активне бажання змін. Їх, на думку поета, стимулює прагнення до волі та наукового поступу (*Дух, наука, думка, воля Не уснутить пільмі поля; Наука – чисте слово божє*). М. Скаб зазначає, що поезії І. Франка властиві інтелектуалізм, енциклопедичність знань [10]. Тими знаннями він прагне просвітити свій народ, вивести його на дорогу вселюдського прогресу.

По-четверте, слово (дух, наука, думка) – це саме та зброя, якою треба перемагати пільму, щоб здобути омріяну волю. Такий ракурс допомагає розкрити Франкове розуміння ролі поета. Його таланти – не в механічному римуванні, а в умінні стати провідцем, за чийм словом ідуть. Справжній поет – чуттєва натура, що вболіває за свій народ, готова допомогти йому і взяти на себе відповідальність за його долю. Його слово – це осередок думки і почуття:

*«Не все ще той поет великий, чільний,
Хто вірші пише і слова римує <...>
Не в тім, співаче, сила слова твого,
Щоб ти раз в раз мок в сльозах, кис у горю,
Ні щоб сміявсь, чи є чи не є з чого.
Ти будь керманіч наш в бурливім морю,
Щоб в тобі бачив люд провідця свого
І все чув добре слово в добру пору»* (Фр., 82).

Якої завдяки прагне поет за таку свою роль? *«А як мільйонів куплений слезами День світла, щастя й волі засвітає, То чень в новім, великім людськім храмі хтось добрим словом і мене згадає»* (Фр., 27).

Ще одним життєвим орієнтиром І. Франка є правда. Правда не тільки як істина, а насамперед як правильність, як справедливість.

<i>Правда против сили!</i>	<i>Дай і огню [земле], щоб ним слово налити,</i>
<i>Боем проти зла!</i>	<i>Душі стрясать громовую дай власть,</i>
<i>Між народ похилий</i>	<i>Правді служити, неправду палити</i>
<i>Вольности слова!</i> (Фр., 42)	<i>Вічну дай страсть!</i> (Фр., 14)

Прикметно, що поет наливає слово-правду огнем (пригадаймо його «огонь в одежі слова») – душевним піднесенням, якого просить у землі. Тут І. Франко актуалізує давні уявлення про землю, яка є животворним началом і в плані матеріальному, і в духовному. Символічний смисл слова *земля* – життєдайна,

всеплодюща, та, що надає сили, натхнення [6, 135]. Саме рідна земля може надихнути поета, а отже, і його слова, щоб вони стрясали душі.

Зазначені контексти вносять у концепт *слово* й інші компоненти. Слово є синонімом справедливості, а звідси – синонімом волі. Воно – противник грубої фізичної сили, противник зла. Слово – це правда і добро. Тільки тоді воно справжнє слово. Звичайно, реальність не завжди така. Часом (та й не дуже рідко) слова обрамляють брехню і кривду, тоді вони негативно впливають на людину, ранять її, тому поет доповнює концепт образними ознаками *слово – терен*.

1. <i>Ах, ангельські слова твої</i>	2. <i>Ділом і словами</i>
<i>Були лиш обліском брехні!</i>	<i>Не проминуть ранити раз у раз</i>
<i>І ти лукавила зо мною! (Фр., 78)</i>	<i>Мякшеє серце ваше, мов тернами</i>
	(Фр., 45)

У Франка натрапляємо ще на кілька образних перенесень, які не можна оминати увагою, скажімо *слово – вода*: *Отсі слова були для нас, Мов спраглому вода погожа* (Фр., 312). Вода – животворна матерія [6, 32]. Саме так визначає поет і слова, підкреслюючи бажаність і слів, і води лексемами *спраглому, погожа*.

Простежуємо і перенесення *слово – камінь*, у якому другий компонент постає символом із узагальненим значенням ‘таке, що давить, гнітить; непо-рушність; тяжке почуття; туга, смуток, горе’ [6, 153]. Саме його актуалізує поет: 1. *Мов камінь млиновий на шию тисло Мене одно се словечко «Вона!»* (Фр., 105); 2. *Та диво, – сими він словами Бажав нас пригнітить, немов Тяжким камінєм; аж противно!* (Фр., 359).

Повертаючись до заявленої на початку тональності поетичної збірки І. Франка, зазначимо, що означити її одним словом важко. Це мінорна тональність, наскрізь поєднана з оптимістичною (*День світла, щастя й волі засвітає*). «Скорбність» поезії ж логічна: І. Франко переносить лихі години разом зі своїм народом, тому слова його співзвучні людському горю: *Не винен я тому, що сумно співаю, Брати мої! Що слово до слова нескладно складаю – Простіть міні! Не радість їх родить, не втіха їх плодить, Не гра пуста, А в хвилях недолі, задуми тяжкої Самі уста Їх шепчуть, безсонний робітник заклятий Склада їх – сум: Моя бо й народна неволя, то мати Тих скорботних дум* (Фр., 26).

Поряд із загальними життєвими настановами у поезії І. Франка концепт *слово* отримує вираження у конкретніших семантичних тотожностях, як-от *слово – поезія, пісня*. Призначення останніх – розрадити, вселити надію: 1. *І вбогі жилиб ми, понурі як мари, Якби не поезії дивнії чари* (Фр., 62); 2. *Пісне, моя ти сердечна дружино, Серця відрадо в дні горя і сліз, З хати вітця як єдинеє віно К тобі любов у жите я приніс* (Фр., 63). Однак не лише звеселити має пісня, вона має сколихнути думку, змусити її «працювати правильно», так, щоб згодом вона «доспіла»: *Будь ти співаче, як божжа пшениця, Пісня твоя – золотес*

зерно! Скоро в душині доспіє воно, Колос у низ починає хилить ся (Фр., 65). Поезія та пісня, як і слово, не просто зброя поета, конденсат його думки; це і сам поет: *Кожна пісня моя Віку мого день, Протерпів єі я, Не зложив лишень. Кожда стрічка єі – Мізку мого часть, Думи – нерви мої, Звуки – серця страсть* (Фр., 64).

Поряд із зазначеними компонентами концепту *слово* скромно звучать поняттєві його ознаки – зафіксовані у лексикографічних джерелах значення основного вербалізатора лексеми *слово*. У Словнику української мови зафіксовано сім поняттєвих компонентів концепту (СУМ, IX, 372). У поетичних текстах натрапляємо на вербалізацію таких: 1) мовна одиниця, що являє собою звукове вираження поняття про предмет або явище об'єктивного світу (*От дивні божїї діла! Одно мале словечко – воля, І за хвилину мов гора Між хатою й двором лягла* (Фр., 379); 2) мова, мовлення (*А щоб помогти в потребі, Як сусідови сусід, Щоб хоч добре слово мовить – Ні та й ні!* (Фр., 275); 3) висловлювання, фраза (*А пані ходить, ані слова Не каже лиш часом зітхне Або слізами обіллеть ся* (Фр., 383); 4) обіцянка виконати що-небудь (*А впрочім беру вас за слово: Ідїть, і нехай ся явить До мене на учту велику За сорок день цар ваш Давид* (Фр., 230); 5) прилюдний виступ, промова де-небудь (*Позвольте слово вам сказати!* (Фр., 379).

Концептуальні компоненти актуалізують також епітетні ряди, що виділяють певні аспекти. Так, у поезії на означення *слова* вжито такі номени: *святе* (с. 337), *правдиве* (с. 109), *високе* (с. 374), *чисте*, *боже* (с. 207), *сильне* (с. 9), *добре* (с. 27), *щире* (с. 87, 95), *миле* (с. 95), *хороше* (с. 74), *приятне* (с. 77), *найміцніше* (с. 250), *прихильне* (с. 41), *добре* (с. 275), *дзвінке* (с. 87), *чарівне* (с. 105), *мале* (с. 289, 379, 413), *цукрове* (с. 159), *гнівне* (с. 89), *вразливе*, *прикріє* (с. 318), *гірке*, *не тепле* (с. 423), *страшне* (с. 96). Звісно, що цей перелік блідне, якщо заглянути у словник: стаття «слово» містить до 240 одиниць, у її кількісно й семантично розгалуженому епітетному ряду нараховано вісім семантичних груп [2, 313 – 318]. Однак саме ці епітети формують портрет Франкового концепту.

Суттєві штрихи в цей портрет вносять назви дій, пов'язані зі словом: *слова говорять* (с. 89), *кажуть* (с. 96), *промовляють* (с. 349), *мовлять* (с. 27), *прорекають* (с. 93), *балакають* (с. 358), *підхоплюють* (с. 288), *співають* (с. 152), *перечуть* (с. 160), *викрикують* (с. 362), *шепчуть* (с. 423), *цідять* (с. 312), *рокотять* (с. 374), *звенять* (с. 352), *прислять* (слово присло [105]), *ходять з уст до уст* (с. 288), *додають духа* (с. 318), *роблять вражїне* (с. 322); *їх слухають* (с. 195), *чують* (с. 273), *пишуть* (с. 120), *читають* (с. 374), *сповіщають* (с. 390); ними *просять* (с. 386), *благають* (с. 379). Цей перелік показує функціональні можливості слова, його здатність передавати емоції як семантичним планом, так і планом формальним (вираження).

Висновки. Художня інтерпретація концепту *слово* в поезії І. Франка зумовлена життєвими настановами поета, його суспільно-політичною позицією, гуманістичними та демократичними прагненнями, тому в концепті *слово* на передній план виходять ознаки «стимул справедливої боротьби», «символ волі»,

«втілення духу і «вогню», «правда». Слово – це і поезія, і пісня. Окрім того, поет вдається до образних перенесень, апелюючи до природних образів: *слово-терен, слово-вода, слово-камінь*.

Перспективним видається аналіз інших творів І. Франка на предмет вияву нових смислів і вербалізаторів концепту *слово*.

Література

1. Бабич Н. Концепти «думка», «слово» у наукових працях Івана Франка [Електронний ресурс] / Надія Бабич. – Режим доступу : http://institutes.lnu.edu.ua/franko/wp-content/uploads/sites/7/ivan-franko-zbirnyk-2010-t02/15Nadiya_Babych.pdf.
2. Биби́к С. П. Словник епітетів української мови / С. П. Биби́к, С. Я. Єрмоленко, Л. О. Пустовіт ; [за ред. Л. О. Пустовіт]. – К. : Довіра, 1998. – 431 с.
3. Гладир Ю. Ф. Концепт *слово* у поезії Миколи Вінграновського [Електронний ресурс] / Ю. Ф. Гладир. – Режим доступу : <http://litzbirnyk.com.ua/wp-content/uploads/2013/11/4.4.8.pdf>.
4. Єрмоленко С. «Якби ти знав як много важить слово...» [Електронний ресурс] / Світлана Єрмоленко. – Режим доступу : <http://kulturamovy.univ.kiev.ua/КМ/pdfs/Magazine66-67-1.pdf>.
5. Жайворонок В. Українська етнолінгвістика : Нариси : [навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл.] / Віталій Жайворонок. – К. : Довіра, 2007. – 262 с.
6. Кононенко В. І. Символи української мови / В. І. Кононенко. – Івано-Франківськ : Плай, 1996. – 272 с.
7. Мех Н. Інтерпретація концептів *слово, мова* в українській культурній традиції / Наталія Мех. – Переяслав-Хмельницький, 2008. – 211 с.
8. Мех Н. О. Наскрізні концепти Григорія Сковороди / Н. О. Мех. – К. : Ін-т української мови НАН України, 2005. – 237 с.
9. Скаб М. В. Концептуалізація сакральної сфери в українській мові : автореф. дис. ... д-ра філол. наук : спец. 10.02.01 «Українська мова» / М. В. Скаб. – К., 2009. – 36 с.
10. Скаб М. Концепт «душа» у творчості Івана Франка [Електронний ресурс] / Марія Скаб. – Режим доступу : http://institutes.lnu.edu.ua/franko/wp-content/uploads/sites/7/ivan-franko-zbirnyk-2010-t02/14Mariya_Skab.pdf.
11. Фаріон І. Шевченків концепт *слово* у рецепції Дмитра Донцова [Електронний ресурс] / Ірина Фаріон. – Режим доступу : <http://www.old.svoboda.org.ua/dopysy/dopysy/021841>.
12. Федурко М. Феномен мови-слова у просторі Шевченкового світу / Марія Федурко // Рідне слово в етнокультурному вимірі : [зб. наук. праць / Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка]. – Дрогобич : Посвіт, 2014. – С. 68–77.

References

1. Babych N. Kontsepty «dumka», «slovo» u naukovykh pratsiakh Ivana Franka [Elektronnyi resurs] / Nadiia Babych. – Rezhym dostupu : http://institutes.lnu.edu.ua/franko/wp-content/uploads/sites/7/ivan-franko-zbirnyk-2010-t02/15Nadiya_Babych.pdf.
2. Bybyk S. P. Slovyk epitetiv ukrainskoi movy / S. P. Bybyk, S. Ia. Yermolenko, L. O. Pustovit ; [za red. L. O. Pustovit]. – K. : Dovira, 1998. – 431 s.

3. Hladyr Iu. F. Kontsept slovo u poezii Mykoly Vinhranovskoho [Elektronnyi resurs] / Iu. F. Hladyr. – Rezhym dostupu : <http://litzbirnyk.com.ua/wp-content/uploads/2013/11/4.4.8.pdf>.
4. Iermolenko S. «Iakby ty znay yak mnoho vazhyt slovo...» [Elektronnyi resurs] / Svitlana Yermolenko. – Rezhym dostupu : <http://kulturamovy.univ.kiev.ua/KM/pdfs/Magazine66-67-1.pdf>.
5. Zhaivoronok V. Ukrainska etnolinhvistyka : Narysy : [navch. posib. dlia stud. vyshch. navch. zakl.] / Vitalii Zhaivoronok. – K. : Dovira, 2007. – 262 s.
6. Kononenko V. I. Symvoly ukrainskoi movy / V. I. Kononenko. – Ivano-Frankivsk : Plai, 1996. – 272 s.
7. Mekh N. Interpretatsiia kontseptiv slovo, mova v ukrainskii kulturnii tradytsii / Nataliia Mekh. – Pereiaslav-Khmelnytskyi, 2008. – 211 s.
8. Mekh N. O. Naskrizni kontsepty Hryhoriia Skovorody / N. O. Mekh. – K. : In-t ukrainskoi movy NAN Ukrainy, 2005. – 237 s.
9. Skab M. V. Kontseptualizatsiia sakralnoi sfery v ukrainskii movi : avtoref. dys. ... d-ra filol. nauk : spets. 10.02.01 «Ukrainska mova» / M. V. Skab. – K., 2009. – 36 s.
10. Skab M. Kontsept «dusha» u tvorchoosti Ivana Franka [Elektronnyi resurs] / Mariia Skab. – Rezhym dostupu : http://institutes.lnu.edu.ua/franko/wp-content/uploads/sites/7/ivan-franko-zbirnyk-2010-t02/14Mariya_Skab.pdf.
11. Farion I. Shevchenkiv kontsept slovo u retseptsii Dmytra Dontsova [Elektronnyi resurs] / Iryna Farion. – Rezhym dostupu : <http://www.old.svoboda.org.ua/dopysy/dopysy/021841>.
12. Fedurko M. Fenomen movy-slova u prostori Shevchenkovoho svitu / Mariia Fedurko // Ridne slovo v etnokulturnomu vymiri : [zb. nauk. prats / Drohobyskyi derzhavnyi pedahohichnyi universytet imeni Ivana Franka]. – Drohobych : Posvit, 2014. – S. 68–77.

Джерела фактичного матеріалу

Фр. – Франко І. З вершин і низин. Збірка поезій Івана Франка : [репринтне відтворення з вид. 1893 р. / Іван Франко ; упор. та авт. післямови Б. Якимович]. – Львів, 2004. – 498 с.

Федурко Мария, Огар Анна. Вербализация концепта слово в поэзии Ивана Франко (на материале сборника «З вершин і низин»). В статье говорится о языковом выражении концепта слово в сборнике стихов Ивана Франко «З вершин і низин». Выяснено, что средства актуализации и структура концепта обусловлены жизненными идеалами поэта, его общественно-политической позицией, гуманистическими и демократическими устремлениями. Кроме зафиксированных лексикографическими источниками компонентов, слово представлено также как стимул справедливой борьбы и символ свободы, воплощение духа, «огня», вдохновения и жертвенности поэта.

Ключевые слова: концепт, ведущий концепт, концептуальный компонент, вербализатор концепта.

Fedurko Mariya, Ohar Anna. Verbalization of the concept word in Ivan Franko's poetry (based on the collection «From the high and low»). The article deals with the linguistic expression concept of word in the Ivan Franko collection «From the high and low». It was found that the means of updating the concept and structure of life caused by the ideals of the poet, his social and political position, humanistic and democratic aspirations. In addition to the fixed component of lexicographical sources, the word also given as an incentive just struggle and a symbol of freedom, the embodiment of the spirit, «fire», the poet's inspiration and his sacrifice.

Key words: *concept leading concept, conceptual component verbalizator concept.*